Yhdistyksen historia

Värikkäät vuosikymmenet
- 20 vuotta Vaasan kehitysmaaseurassa
Kaarlo Koskimies

Tapahtumia ennen seuran perustamista

Äärimmäinen köyhyys ja jatkuva aliravitsemus neljänneksellä Ihmiskunnasta nousi entistä vakavammin ihmisten tietoisuuteen 1980-luvulla. Suomessakin ns. kehitysapuaate synnytti yhä uusia kansalaisjärjestöjä perinteisten humanitääristen järjestöjen rinnalle, kun monet kokivat, että yhdessä voitaisiin saada aikaan jotain käänteen tekevää maailman hädänalaisten hyväksi.

Vaasan työväenopistossa perustettiin kehitysmaa -opintopiiri syksyllä 1987. Siinä käsiteltiin kolmannen maailman ongelmia ja kehitysyh-teistyömahdollisuuksia, luennoitsijoina mm. Marko Ulvila ja Risto Isomäki. Vaasassa vierailivat myös Kehitysmaainstituutin johtaja Kimmo Kiljunen ja Tansaniassa pitkään toiminut Marja-Liisa Swantz ja suurlähettiläs Ilari Rantakari. Sittemmin - vuosien mittaan - Vaasaan on saapunut lukuisa joukko Morogorosta kutsuttuja vieraita.

Kaksi kaupunginvaltuustoryhmää, Vasemmistoliitto ja Sosialidemokraatit, tekivät jo vuosina 1985 ja 1986 valtuustoaloitteet kummikaupunki -suhteen luomiseksi Tansaniaan. Vaasan kaupunginvaltuusto päätti kaupunginsihteeri Tor Wikin perusteellisten selvitysten ja neuvottelujen jälkeen hyväksyä aloitteet ja luoda kummikaupunkisuhteen Morogoron kaupunkiin Tansaniaan, 26.9.1988. Perusteluissa korostettiin mm. kansainvälisyys- ja rauhankasvatusta, ns. ruohonjuuritason saavuttamista eri ammattialoilla ja yksittäisten kaupunkilaisten rohkaisemista lisäämään panostaan kehitysmaatyön puolesta.

Vaasan ev.lut. seurakuntien toimesta käynnistettiin maaliskuussa 1988 Mahdollisuuksien tori -niminen järjestötapahtuma. Mukaan tulivat erilaiset humanitääristä vapaaehtoistyötä tekevät kansalaisjärjestöt. Jokavuotinen yhteisesiintyminen toreilla yhteisin päämäärin on levinnyt 1980 ja -90-luvun vaihteesta lähtien lukuisille paikkakunnille ympäri Suomea. Ensimmäisenä tansanialaisvierailujen pitkässä ketjussa vuodesta 1987 lähtien oli suurlähettiläs D.N.M. Mloka, joka sattui olemaan kotoisin Morogorosta! Hän ehdotti nimenomaan Morogoroa tansanialaiseksi ystävyyskaupungiksemme (sistertown). Tämän jälkeen on seuralla, kaupungilla, ev.lut. seurakunnilla ja Åbo Akademilla ollut vieraana kymmeniä eri hankkeista vastuussa olevia morogoro-laisia.

Perustan laskeminen

Uuden kansalaisjärjestön perustamisesta pidettiin avoimen kutsun pohjalta 10. lokakuuta 1989 kokous, johon osallistui 23 vaasalaista ja mustasaarelaista, koordinoimaan Vaasan ja sen ympäristökuntien kehitysyhteistyötä sekä tiedottamaan kehitysmaiden elämästä. Perustamisasiakirja allekirjoitettiin samana päivänä, allekirjoittajina 21 henkilöä Vaasasta ja Mustasaaresta.

Vaasan kehitysmaaseura - U-landsföreningen i Vasa ry hyväksyttiin yhdistys-rekisteriin ja sen säännöt vahvistettiin 23.11. 1990.
Yhteyksiä ystäväkaupunkiin ja herätteitä kotikentällä
Vaasalaisseuran tiivis yhteistyö Morogoron alueella muiden suomalaisten kansalaisjärjestöjen kanssa aloitettiin heti perustamisen jälkeen linkkinä Tushikamane - kattojärjestö (myöhemmin nimellä Uhusiano).

Ensimmäinen laaja yhteinen Morogoroseminaari järjestettiin vaasalaisten aloitteesta 17.10.1992. Sittemmin Vaasassa on järjestetty kaksi valtakunnallista Morogoroseminaaria, vuosina 1994 ja 2004. Seuramme on ollut aktiivisesti mukana näissä seminaareissa alusta lähtien.

VUONNA 1992 julkaistiin ja jaettiin vaasalaistalouksiin kaksikielinen 12-sivuinen tabloidlehti MOROGORO - Kehitysmaat ja me -Tredje världen och vi. Kymmenen vuotta myöhemmin julkaistiin Katti Ka-Batembon piirtämä 12-sivuinen sarjakuva POHJOINEN-ETELÄ YHTEYS suomeksi, ruotsiksi ja suahiliksi. UM:n tiedotustuki kattoi julkaisukustannukset.
Vuosien 1994 -95 aikana noudettiin maakunnan kodeista 220 lahjoitettua ompelukonetta, jotka Iisalmen Kehypajassa suoritetun perusteellisen kunnostuksen jälkeen toimitettiin Morogoron alueen perheisiin joko omaan käyttöön tai pienyri-tystoiminnan käynnistämiseksi.
Afrikkalaiaisia iltoja järjestettiin 90-luvun alkupuolelta lähtien vuosittain kymmenkunta kertaa. Mm. syyskuussa 1993 järjestettiin Kaupungintalon juhlasalissa Morogorotanssiaiset varojen keräämiseksi kehitysapuhankkeiden hyväksi. Afrikka-aiheisten tapahtumien ohjelmaan ovat kuuluneet näyttelyt, rumpukurssit ja tanssiharjoitukset. Yhteistyössä työväenopistojen kanssa järjestettiin alkuaikoina suahilinkielen kursseja.
V:sta 2008 lähtien on vietetty Miratalossa yhdessä kansalaisjärjestöjen ja ev.lut seurakuntien toimintaryhmien kanssa MAAILMAN PÄIVÄÄ YK-päivän 24.10. tuntumassa.

Kehitystä yhteiskunnan perustasolla

Ensimmäiset pysyvät inhimilliset kontaktit Morogoroon solmittiin täkäläisessä keskussairaalassa ja sikäläisessä aluesairaalassa työskennelleiden ihmisten kesken. VAASAN keskussairaalan kehitysmaatoimijat loivat jo yli kaksikymmentä vuotta kestäneen yhteyden Morogoron lääninsairaalaan 1989, aluksi sairaalatarvikkeiden, mm sterilointilaitteiden ja laboratoriokojeiden, konttitoimituksin.

Monipuoliseen sairaalan koulutusohjelmaan kuului paitsi lähetettyyn välineistöön, ennen kaikkea sterilointiin, perehdyttämistä myös useita eri osa-alueita kuten hygieniakoulutus, HIV/AIDS-valistus sekä sitten monivuotinen koko sairaalahenkilökunnan jatko- ja täydennyskoulutus ja perushoitajakoulun tukeminen opetustilan kunnostuksin ja opettajakoulutuksin ja oppikirjahankinnoin. Koulutusohjelmaan on liittynyt Punaisen Ristin talon peruskorjaus sekä eri tahoille – Bungon seurakunnan ja Morogoron hiippakunnan nuorille samoinkuin peruskoulun kaikille opettajille ja erityisesti HIV-opettajille – järjestetty HIV/AIDS koulutus.

Terveydenhuoltoryhmällä on myös Mlalin vuoristokylässä oma kummiterveys-asema, joka oli pitkälle rappeutunut, mutta kunnostettiin perusteellisesti. Henkilökunnan koulutus, peruskirjallisuuden ja tarpeellisten instrumenttien hankinnat auttoivat ratkaisevasti hoidon tason kohottamisessa. Seitsemän vuotta on yhdessä Kristillisen lääkäriseuran kanssa pidetty sekä lääninsairaalan psykiatrisen yksikön että Morogoron kaupungin terveyskeskushenkilökunnan seminaareja. Koko Morogoron läänissä sijaitsevien terveysasemien henkilökunta on myös varustettu välttämättömin psykiatrian perustiedoin yhteistyössä MEHATA-kansalaisjärjestön kanssa.

Hammashoidon tukeminen on jatkunut kymmenisen vuotta kohdistuen ehkäisevään koululaisten hammashoitoon, tilojen kunnostamiseen, turvarakenteiden valmistamiseen ja instrumentteihin.
Jyväskylästä on toiminut aktivointiryhmä, joka on kyläläisten aloittein ja työpanoksin saanut aikaan Magadun kyläklinikan varusteineen.

YHTEYS perus- ja ammattikouluihin Morogorossa aloitettiin vuonna 1990. Vuo-rikadun yläaste otti ensimmäisenä kouluna Vaasassa kummikoulun Morogorosta. Sittemmin monet muutkin vaasalaiskoulut ovat antaneet päivätyökeräysrahojaan kehittämisprojekteihin, solmineet yhteyksiä tansanialaiskouluihin ja ala-asteen oppilaita myöten on harrastettu kirjeenvaihtoa kummikaupunkiin.

Koulumaailman yhteydet muuttuivat hankkeiksi, kun Morogoron keskustassa sijaitsevaan Mweren ala-asteen koulua (Primary school) ja Mvomeron ylä-astetta (Secondary school) ryhdyttiin avustamaan. Tämän koulun kehittämisen ohella on projektiohjelmia muodostettu sekä kaupungissa että sen ulkopuolella moniin muihin oppilaitoksiin kuten Kikundin vammaisyksikkö, Kilakalan ala-aste, sen yhteydessä kuulovammaisten yksikkö ja Tushikamane-ammattikurssikeskus.

MOROGOROLAISEN Bungon seurakunnan ja Vaasan suomalaisen ev.lut. seu-rakunnan välillä on jo vuodesta 1991 ollut pysyvää yhteydenpitoa ystävyysseurakuntina, vierailuja puolin ja toisin sekä valistustoimintaa lapsille ja nuorille. Vaasalaisseurakunta on lahjoittanut vuosittain avustussumman Bungon luterilainen seurakunnan nuorisotyöhön ja naisten yritystoimintaan orpolapsien auttamishank-keessa, johon on kytketty mikrolainajärjestelmä sijoitusperheiden toimeentulon tukemiseksi. Myös Vaasan ruotsalaisella seurakunnalla on Mazimbun kummiseurakunta Morogorossa.

VAASAN seudun kirjastot tulivat toimintaan mukaan 1993. Morogoron lääninkirjastoon on tilattu lehtiä ja hankittu muutakin tiedon kartuttamiseen tähtäävää materiaalia kuten videolaite, TV ja tietokoneita. Morogoron kirjaston kattoremontti toteutettiin yhteistyönä seuraavina vuosina. Katon korjaamisesta päästiin monipuolisempaan yhteistyöhön. Tärkeänä monivuotisena toimintakenttänä on ollut tietotekniikan opetus ja laitteistohankinnat eri kansalaisryhmien saattamiseen mukaan siirryttäessä globaalisti ns. tietoyhteiskuntaan. Vaasassa kirjastossa on järjestetty näyttely kaikista kehitysmaaseuran Morogoro-projekteista.

OPETUKSEN ja opettajankoulutuksen tason kohottamiseen on tähdätty opet-tajien jatko- ja erityiskoulutuksella, joka on jatkunut eri muodoin toistakymmentä vuotta. Åbo Akademin Vaasassa toimiva kasvatustieteellinen tiedekunta aloitti opettajankoulutusprojektin, lyh. TEPT, Morogoron opettajankoulutuslaitoksella 1995. Aluksi oli tavoitteena Bachelor- ja sittemmin Master-tutkinnot. Elokuussa 1997 valmistui ensimmäiset 16 kasvatustieteen kandidaattia. Seuraavat 18 opis-kelijaa valittiin ÅA:n seuraavaan kasvatustieteen kandidaatti-koulutusohjelmaan. Sitten aloitettiin Morogoron seudun ala-asteiden opettajien täydennyskoulutus. Vuosina 2000-2005 oli ohjelmassa kasvatustieteen maisterintutkintoon tähtäävä koulutus. Koko TEPT-projekti on tuottanut yli 70 akateemista loppututkintoa.

Morogoron ja lähiympäristön kanssa on ollut hankeyhteistyötä myös opettajien jatkokoulutuksessa erityisesti erityispedagogiikan alalla. V. 2005 aloitettiin Tansanian avoimen yliopiston kanssa projekti, jonka tavoitteena oli erityispedagogiikan oppiaineen sisällyttäminen avoimen yliopiston koulutustarjontaan. Projektin puitteissa noin 25 opiskelijaa suoritti vuosina 2008-2009 alemman korkeakoulututkinnon erityispedagogiikka pääaineena. Tällä hetkellä ÅA panostaa nelivuotiseen 2007-2010 tohtorinkoulutusohjelmaan päärahoittajana Opetusministeriö. DEPT-projektissa on mukana 11 opiskelijaa, joista kaksi ensimmäistä väitteli 2009-10.

1990-LUVUN lopussa alettiin valmistella ohjelmaa ennen kaikkea suuresta AIDS-kuolleisuudesta johtuvan yhä kasvavan orpolapsijoukon auttamiseksi. Välineeksi tähän otettiin ns. mikrolainoitusjärjestelmä eli perheisiin, joihin sikäläisten sosiaaliviranomaisten kriteerein voidaan sijoittaa orpolapsia, myönnetään pieniä lainasummia tietyin ehdoin

ensisijaisesti naisten pienyritystoiminnan ja tulonhankinnan käynnistämiseksi. Hankkeessa on muodostettu viiden sijaisperheen ryhmiä, jotka jakavat myönnetyn lainan ja maksavat takaisin kahden vuoden kuluttua edelleen lainattavaksi. Lainan saannin ehtona on koulutukseen osallistuminen.

Uusia aluevaltauksia uudella vuosikymmenellä

MOROGORON vankilalaitoksen johdon kanssa keskusteltiin vuonna 2004 koulu-tuksen aloittamisesta vankien AIDS-preventio-ohjelman toteuttamiseksi. AIDS-tietoisuus on käynnistetyn ohjelman aikana oleellisesti lisääntynyt paitsi vankien myös lääkärien, hoitajien ja muun henkilökunnan keskuudessa. Koulutusjakso on kestänyt 3 vuotta. Vankien lähikouluttajina ovat toimineet heidän keskuudestaan valitut tehtävään seikkaperäisesti opastetut vangit kaikissa Morogoron alueen vankiloissa. Läänin vankiloiden terveydenhoitohenkilökunnalle on edellisen lisäksi annettu opastusta psykiatrian perustiedoista.

SUULLISEN kansanperinteen tallentamishanke aloitettiin Foundation for Indi-genous Education-järjestön kanssa käytyjen neuvottelujen pohjalta v. 2008. Hanketta valmisteltiin useita vuosia jo sitä ennen. Tiedonkeräämiskäytäntöön perehdyttämisen jälkeen kurssitetut haastattelijat ovat jututtaneet Morogoron alueen kansanperinteen muistitietoa omaavia paikallisia asukkaita, ja kerätty materiaali on talletettu digitaalisesti.

Moninaisissa kehitysprojekteissa syntyneet kontaktit ovat lähentäneet erilaisiin sosiaalisista kulttuuriympäristöistä lähtöisin olevia ihmisiä. Pohjoisen ja etelän hankevastaavat lähipiireineen ovat tulleet tutuiksi vuosien mittaan. Ymmärtämys on kasvanut ja molemminpuolinen luottamus on samalla tehnyt tavoitteista helpommin saavutettavia.

Uutena vaasalais-morogorolaisen kehitysyhteistyön alueena ovat 2000-luvulla olleet molempien kaupunkien hallintokuntien yhdessä ajamat hankkeet, jotka pidemmän päälle tähtäävät hyvän hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan periaatteiden laajempaan omaksumiseen. Laajempaa tai suppeaalaisempaa yhteistyötä kehitysmaaseuran ja kaupungin kesken on harrastettu sellaisissa projekteissa kuten kotien hankkiminen orpolapsille, kirjaston kehittäminen, AIDS-valistus ja koulutus sekä ympäristö- ja terveyskysymykset.
Kaikki nämä terveydenhuollon ja muut yhteistyöohjelmat tansanialaisten kanssa ovat olleet Ulkoministeriön tukemia. Seuramme ja Suomen yleisten kehitysyh-teistyöperiaatteiden mukaisesti projekteilla on pyritty parantamaan yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevan väestön elinolosuhteita.

Mistä tuki yhteistyöhön?

Kehitysmaaseuran ensisijainen toimintamuoto kuluneina vuosina on ollut edellä esiteltyjen projektien eli hankkeiden toteuttaminen Morogoron läänin alueella ja sen pääkaupungissa Morogorossa, joka sijaitsee vajaa 200 kilometriä länteen Dar es Salaamista Tansanian itärannikolta. Hankkeiden rahoitus perustuu Ulko-asianministeriön tukeen, joka on 92,5 prosenttia ministeriön hyväksymistä menoista. (Omarahoitukseksi jää siis 7,5 prosenttia ja jokainen hanke edellyttää lisäksi vähintään 7,5 prosenttia saadusta hanketuesta oman työpanoksen osuutena.) Suomalainen osapuoli eli kansalaisjärjestö ei saa työstään taloudellista hyötyä, vaan toimii aina vapaaehtoisuuden pohjalta.

Ulkoasiainministeriö on myöntänyt kohdeavustusta uusien hankkeiden valmis-telumatkojen kulujen korvaamiseen. Myös hankkeiden edistymisen seurantamat-kakulut ministeriö on hyväksynyt ja korvannut. Omarahoitusosuuden kattamiseen seuramme on saanut

lahjoituksia, myynyt lahjoitettuja, valmistamiaan ja hankkimiaan tuotteita myyjäisissä ja muissa tilaisuuksissa. Ministeriön myöntämä vuotuinen tuki Kehitysmaaseuran kutakin yhteistyöhan-ketta kohti on vaihdellut seuran toimintavuosina 1 000:sta lähes 50 000 euroon.

Kuluneiden 20 vuoden mittaan on saatu välttämätöntä neuvontaa ja tukea pulmatilanteissa Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen KEPAn työntekijöiltä sekä Helsingin että Morogoron päässä.

Yhteistyön edellytykset

Kun Vaasan kehitysmaaseura perustamisensa jälkeen aloitti yhteydenpidon tansanialaiseen kummikaupunkiinsa Morogoroon, keskusteltavaksi otettiin useita kehittämistoiveita sikäläisen hallinnon taholta. Näiden toiveiden kartoittamiseksi ja hiomiseksi varsinaisiksi kehittämishankkeiksi oli välttämätöntä päästä näkemään, millaisia esille nostetut puutteet ovat. Näillä pohjustusmatkoilla kehitysmaaseuran jäsenet ovat käyneet konkreettisesti paikan päällä jokaisen uuden tehtäväkentän tultua vaka-vammin yhdessä pohdittavaksi. Sitten kun uusi haaste on kypsynyt varsinaiseksi projektiksi, toimenpiteiden etenemistä ja toteutumista on käyty seuraamassa jäl-leen paikanpäällä vuosi vuodelta. Lähes sataan on noussut näiden vuotuisten "virallisten" Morogoron matkalaisten yhteismäärä. Kunkin projektin onnistumista on tarkasteltu vielä kehitysmaaseuran ulkopuolisella yksityiskohtaisella arvioinnilla, ns. evaluoinnilla, jonka ovat suorittaneet usein tansanialaiset ja suomalaiset asiantuntijat yhdessä.

SEURANTAMATKOJEN yhteydessä on ollut tapana tehdä itäisen Keski-Afrikan luonto- ja kulttuurikohteisiin muutaman päivän safariretkiä. Erityisesti muistiin matkalaisille on jäänyt vaellukset Kilimandžarolle ja Malawijärven ranta-kyliin. Morogoron vieressä korkeuksiin kohoavalle Uluguruvuorelle on päästy tutustuttaessa yhä ylemmäksi levittäytyneisiin kyläyhteisöihin.